

47/10
VĚDECKÝ ČASOPIS

ZEMĚDĚLSKÁ EKONOMIKA

6

ROČNÍK 31 (LVIII)
PRAHA
ČERVEN
1985
CENA 10 KčS

ČESKOSLOVENSKÁ AKADEMIE ZEMĚDĚLSKÁ
ÚSTAV VĚDECKOTECHNICKÝCH INFORMACÍ
PRO ZEMĚDĚLSTVÍ

Vědecký časopis

ZEMĚDĚLSKÁ EKONOMIKA

Redakční rada

Prof. ing. Karel Svoboda, CSc. (předseda), prof. ing. Milan Brannický, CSc., prof. dr. ing. Alois Grolig, DrSc., doc. ing. Miroslav Grznár, CSc., ing. Zdeněk Hoffmann, CSc., prof. ing. Dimitrij Choma, DrSc., ing. Vladimír Jeníček, CSc., prof. Jaroslav Kabrheľ, doc. ing. Mária Kadlečíková, CSc., ing. Jaroslav Korbíni, CSc., ing. Jaroslav Kunc, CSc., doc. ing. Juraj Mikita, CSc., prof. ing. Jaroslav Píř, DrSc., ing. Vladimír Vácha, CSc.

Za vedení časopisu odpovídá prof. ing. Karel Svoboda, CSc.
Redaktorka ing. Hedvika Malíková

© Ústav vědeckotechnických informací pro zemědělství, Praha 1985

Vědecký časopis ZEMĚDĚLSKÁ EKONOMIKA uveřejňuje studie, rozborů a vědecká pojednání o vyřešených úkolech výzkumu v oboru ekonomiky zemědělství a potravinářského průmyslu. Vydává Československá akademie zemědělská — Ústav vědeckotechnických informací pro zemědělství. Vychází měsíčně. Redakce: 120 56 Praha 2, Slezská 7, telefon 257541, 254451. Celoroční předplatné Kčs 120,—.

Научный журнал ЗЕМЕДЕЛЬСКАЯ ЭКОНОМИКА публикует обзоры, анализы и научные статьи о решенных заданиях по научному исследованию в области экономики сельского хозяйства и пищевой промышленности. Издает Чехословацкая сельскохозяйственная академия — Институт научно-технической информации по сельскому хозяйству. Выход в свет ежемесячно. Редакция 120 56 Прага 2, Слезска 7.

The scientific journal ZEMĚDĚLSKÁ EKONOMIKA publishes studies, analyses and scientific treatises about the solved research tasks in the sphere of the agricultural economics and the economics of food — production industry. Published by the Czechoslovak Academy of Agriculture — the Institute of Scientific and Technical Information for Agriculture. Issued monthly. Editorial office 120 56 Prague 2, Slezská 7.

Die wissenschaftliche Zeitschrift ZEMĚDĚLSKÁ EKONOMIKA veröffentlicht Studien, Analysen und wissenschaftliche Abhandlungen über die gelösten Forschungsaufgaben auf dem Gebiet der Ökonomik der Landwirtschaft und Nahrungsmittelindustrie. Herausgegeben von der Tschechoslowakischen landwirtschaftlichen Akademie — Institut für wissenschaftlich-technische Information der Landwirtschaft. Erscheint monatlich. Redaktion 120 56 Prag 2, Slezská 7.

Plošný charakter zemědělské výroby, určitá omezenost reprodukčního procesu daná velikostí zemědělského podniku, struktura výroby, materiálně technická základna, profesní a kvalifikační struktura pracovníků a další specifika zemědělství neumožňují v některých případech dosáhnout optimální koncentrace, ale ani efektivního využití kvalitativně nových výrobních sil přímo v podniku prvovýroby. V procesu společenské dělby práce jsou pak určité specializované činnosti vyčleňovány mimo vlastní zemědělský podnik a vytvářejí se tak specializované jednotky na bázi služeb pro zemědělskou velkovýrobu.

V požadavku, který je na činnost těchto organizací kladen zemědělskou praxí (tj. aby služby byly prováděny rychle, levně a v nejlepší kvalitě) se skrývá praktické naplnění celkového záměru, s kterým byly tyto organizace budovány — stát se nositeli těch činností, které předurčují budoucí objem, intenzitu i kvalitu a tím i efektivnost zemědělské výroby, což v podmínkách současného vývoje znamená především být nástrojem aktivního prosazování celospolečenských zájmů a priorit při uplatnění vědy a techniky v široké praxi. Správnost této orientace, dané již závěry říjnového pléna v roce 1975 a usnesením XVI. sjezdu KSČ, potvrdilo i jednání 8. pléna ÚV KSČ v červnu loňského roku.

Určitá specifika, která provázela vytvoření tak různorodého komplexu činností, jakým jednotlivé organizace služeb pro zemědělství jsou, se s větší či menší mírou promítala i do tvorby ekonomického mechanismu tohoto typu organizací.

Přitom vývoj struktury činností v organizacích služeb, která nebyla vždy v souladu s potřebami zemědělské prvovýroby, problémy v oblasti cen služeb a s nimi spojená snaha zemědělských podniků zajišťovat si i vysoce specializované a investičně náročné činnosti ve vlastní režii, orientace technických služeb na vysoce rentabilní činnosti a ústup od ekonomicky nevýhodných (z jejich hlediska), ale zemědělskou výrobou žádaných prací a služeb, to byly některé ze signálů, které naznačovaly rozpory v působení ekonomického mechanismu těchto organizací.

Z těchto důvodů byl v roce 1981 ve VÚEZVž Praha založen v rámci hlavního úkolu Zdokonalování ekonomického mechanismu ZPoK výzkumný úkol zabývající se hodnocením soustavy ekonomických nástrojů organizací služeb pro zemědělství (Bečvářová a kol. 1984).

Problematika soustavy ekonomických nástrojů v organizacích služeb pro zemědělství v celém komplexu do roku 1981 výzkumně řešena nebyla.

Práce zabývající se ekonomikou služeb se ve své většině vztahovaly k pojetí služby jako přesně vymezené a samostatné činnosti. Jestliže však úkolem bylo hodnotit a navrhnout zdokonalení ekonomického mechanismu, kterým jsou vytvářeny podmínky pro poskytování služeb podnikům zemědělské prvovýroby, nebylo možno přistupovat k řešení bez znalosti systému organizačního začlenění jednotlivých činností do specializovaných organizací služeb.

Vlastní hodnocení ekonomických nástrojů, jejich funkcí i působení, které bylo zaměřeno především na ty oblasti, které ovlivňují podmínky pro poskytování služeb, si proto vyžádalo systémový přístup k řešení dané problematiky. Základním objektem výzkumu byla výrobní hospodářská jednotka (VHJ) jako dialektický celek, což vedlo k rozčlenění úkolů řešení podle jednotlivých VHJ služeb. Na základě jednotné metodiky byly analýza i dílčí syntézy prováděny v postupových krocích tak, aby získané poznatky a závěry z jedné fáze řešení vytvářely předpoklady pro řešení v etapě následující.

Celkové řešení bylo rozděleno do těchto kroků:

- Analýza věcné problematiky, charakteristika jednotlivých nosných oborů činnosti zkoumaného objektu.

- Analýza vývoje hospodářských výsledků zkoumaného objektu jako celku (v rozsahu nezbytném pro analýzu ekonomických nástrojů).

- Vymezení struktury činností, charakteristika specifík jejich ekonomiky a vlivu na tvorbu hospodářského výsledku VHJ jako celku.

- Charakteristika soustavy ekonomických nástrojů a analýza působení jednotlivých nástrojů úhradového a odvodového charakteru na žádoucí rozvoj účelových činností VHJ. Specifikace problémů spojených s jejich účinností.

- Analýza financování reprodukčního procesu VHJ s ohledem na zajištění účelových činností.

- Rozbor ekonomických vztahů k podnikům zemědělské prvovýroby včetně zkoumání možností užšího propojení především z hlediska záruky kvality služeb.

Na základě získaných poznatků pak byly zobecněny závěry a formulovány náměty na úpravu ekonomických nástrojů. Obdobný přístup byl volen při rozpracování námětů, kdy koncepční záměry vyplývají z jednotného přístupu k řešení ekonomického mechanismu služeb pro zemědělství obecně, při zohlednění specifík biologických a technických služeb. Konkrétní návrhy pak vycházejí z rozdílných předmětů i charakterů účelových činností a jejich struktury v jednotlivých VHJ služeb, což se promítá v návrzích úprav ekonomických nástrojů.

STRUČNÁ VÝCHODISKA ŘEŠENÍ

Vymezíme-li pojem služeb pro zemědělství, jedná se o činnosti, které jsou ve své většině bezprostředně spjaty s reprodukčním procesem v zemědělské výrobě a jeho jednotlivými stadii (tj. výrobou, rozdělováním, směnou a spotřebou). Představují oblast společenské výroby užitných hodnot, které nejsou bezprostředně zvčeny v určitém hotovém produktu, ale projevují se

jako užitečná činnost, která se v některém ze stadií reprodukčního procesu poskytuje buď samostatně, nebo v souvislosti s dodávkou či odběrem materiálních užitečných hodnot. Tedy činnosti, které mají ve své podstatě charakter produktivní ekonomické činnosti a jsou důsledkem procesu jak obecné, tak „zvláštní“ společenské dělby práce, tj. dělby práce uvnitř vymezeného odvětví.

Možnost vzniku samostatných organizací služeb je tedy dána objektivní skutečností, že optimální koncentrace těchto činností leží zpravidla za hranicí optimální koncentrace většiny ostatních činitelů zemědělské výroby.

Z toho vyplývá, že v zájmu vytvoření potřebného prostoru pro další rozvoj výrobních sil je nutnost míry zespolenštění techniky (a s ní spojené živé práce) vyšší než u základního činitele — půdy. Proto dochází k integraci odborně a technicky vysoce specializovaných činností a výrobních prostředků a jejich institucí do podoby specializovaných služeb, převážně přesahujících rámec jednotlivých socialistických zemědělských podniků, a to buď v kooperačních formách činnosti, nebo v samostatných organizacích (podnicích). Jejich užitečný efekt je převážně zprostředkován výkony při současném použití výrobních prostředků a materializuje se až ve finálních zemědělských produktech.

Relativním osamostatněním určitého odvětví případně činnosti při existujících technologických návaznostech pak produkt práce vystupuje v určité fázi jako předmět směny mezi samostatnými právními subjekty.

K těmto vztahům dochází právě v důsledku zvláštní společenské dělby práce uvnitř zemědělství mezi organizací služeb a zemědělským podnikem. Produkt práce v určité činnosti potom vystupuje a je i z hlediska dodavatele hodnocen jako svým způsobem finální produkt ve formě výkonu. Přitom již ve vlastní organizaci služeb probíhá proces spotřeby společenské práce a tvorby hodnoty v určitých fázích, pro které platí v některých případech poněkud odlišná pravidla co do úhrady vynaložené práce i jejího hodnocení.

Specifika reprodukčního procesu v zemědělství se tedy promítají i do způsobů vyčleňování specializovaných činností a jejich institucionalizaci v podnicích jiných než v podnicích zemědělské prvovýroby. Tento proces neznamená, že specializované činnosti přestaly být nedílnou součástí komplexně chápaného výrobního procesu v zemědělství.

O tom svědčí i fakt, že řada činností je zajišťována jak v podnicích prvovýroby, tak v podnicích služeb (např. výroba krmných směsí, opravárenství, některé práce na úseku semenářství a plemenářství apod.).

Ke změně dochází pouze v tom smyslu, že užitečný efekt činnosti organizace služeb se zprostředkovává výkonem (službou) mezi dvěma právními subjekty. Konečný výsledek této činnosti se však projevuje stále až ve finálních zemědělských produktech. Tuto skutečnost potvrzuje i to, že činnost charakteru služby je v první řadě závislá na požadavku odběratele — tj. na společenské potřebě, která je konkretizována v sumě nároků zemědělských podniků na určitý produkt práce (činnost, biologický materiál) spojený s jejím výkonem. Proto právě tento typ činnosti nelze v dynamice vývoje mechanicky srovnávat s činností typicky výrobní.

Vezme-li např. v úvahu základní účelové poslání VHJ Oseva a Slovosivo — tj. zajištění dostatku vysoce výkonných osiv a sadby hlavních zemědělských plodin, potom při dosažení 100% plánované obměny osiv se další nadprodukce (nebereme-li v úvahu možnost vývozu v některých druzích)

Podíl vybraných organizací technických služeb na tvorbě výkonů, nákladů a zisku této skupiny organizací v mil. Kčs

Ukazatel	Rok	ČSR			SSR		
		organizace celkem*)	z toho v %		organizace celkem	z toho v %	
			ZZN	STS		ZZN	STS
Výkony včetně mimořádných výnosů	1980	23 884	66,68	22,78	11 969	69,25	16,35
	1982	22 394	62,57	25,27	11 048	64,32	19,17
	1983	23 366	62,80	25,08	11 054	64,15	19,6
Náklady celkem	1980	21 762	68,80	21,04	11 029	71,16	14,33
	1982	20 644	64,93	23,30	10 321	66,25	17,0
	1983	21 555	65,40	23,00	10 321	66,36	17,32
Zisk	1980	2 122	44,52	40,50	940	45,96	39,90
	1982	1 750	34,57	48,46	727	36,73	50,07
	1983	1 811	31,96	49,97	734	34,00	52,1

*) Ve skupině zahrnuty kromě vybraných VHJ ještě OP Chmelařství, Rašelina, Biovety a Zemědělské stavby.

II. Podíl vybraných organizací biologických služeb na tvorbě výkonů, nákladů a zisku této skupiny organizací v mil. Kčs

Ukazatel	Rok	ČSR			SSR		
		organizace celkem*)	z toho v %		organizace celkem*)	z toho v %	
			Oseva	SPP		Slovoš	SPP
Výkony včetně mimořádných výnosů	1980	6017	37,73	16,59	3017	52,6	15,3
	1982	7015	33,13	16,16	3494	49,5	15,3
	1983	7377	32,89	16,23	3745	49,3	15,49
Náklady celkem	1980	5338	36,89	16,59	2804	50,97	16,6
	1982	6357	32,75	15,48	3234	47,2	16,4
	1983	6610	32,68	15,53	3383	46,9	16,4
Zisk	1980	679	44,81	16,62	212	74,1	-2,48
	1982	658	36,71	22,77	260	77,8	1,7
	1983	767	34,76	22,33	362	71,6	7,3

*) Ve skupině zahrnuty kromě vybraných VHJ ještě OP Sempra, Semex, Velkovýkrmny, Státní rybářství a Agrokomplex.

stává neúčelnou. Společensky žádoucí nárůst by měl být úzce vázán pouze na absolutní přírůstek potřeby osiv a především na zvyšování kvality.

Obdobně je to u činnosti spojené s nákupem a posklizňovou úpravou zemědělských produktů, kdy rozsah činnosti organizace služeb je úzce vázán

na objem i kvalitu produkce v určitém roce. Naopak např. rozsah činnosti Zemědělského zásobování a nákupu v oblasti sušárenství je ve svém důsledku nepřímě úměrný kvalitě (vlhkosti) dodaných obilovin v daném roce. Rovněž např. činnost opravárenství je ovlivňována nejen kapacitou výrobních fondů, materiálovými a pracovními zdroji organizace služeb, ale i stavem strojního parku, stupněm jeho opotřebení a úrovní péče v zemědělském podniku.

Přesto, že lze podle daných kritérií poměrně jednoznačně vymezit činnosti služeb, komplikace nastává v tom, že uvedené činnosti nejsou jedinými, které organizace služeb provozují. V mnoha případech je činnost služeb pouze částí ekonomické činnosti organizace, další částí je typická materiální výroba, která by však měla být hodnocena jako určitá činnost doplňková a měly by být vytvářeny podmínky pro její účelné omezování. Dosavadní přístupy k řešení ekonomického mechanismu organizací služeb však vycházely především z pojetí těchto organizací jako organizací typicky výrobních. Rozhodující pro hodnocení organizace bylo dosažení maximálních finančních efektů právě v tomto článku reprodukčního procesu, bez důsledného posouzení jejich dopadu do systému uživatele služeb v rámci komplexního reprodukčního procesu a při nerespektování hlediska celospolečenské efektivity, které je rozhodující již při posouzení vývoje a výsledků zemědělství jako celku.

VÝSLEDKY ANALYTICKÝCH PRACÍ

Široké spektrum činností organizací služeb pro zemědělství, velmi různorodá struktura uvnitř organizačních jednotek i sám charakter jednotlivých činností vyvolaly potřebu výběru typických představitelů organizací služeb pro zemědělství s tím, že rozhodujícím kritériem byla těsnost vazby na výrobní proces v zemědělství a samozřejmě i rozsah či váha činnosti a tím i vlivu na zemědělskou prvovýrobu. Z těchto důvodů se objektem výzkumu staly výrobní hospodářské jednotky Zemědělského zásobování a nákupu v ČSR i SSR a VHJ Strojní a traktorové stanice a opravny zemědělských strojů v ČSR i SSR jako představitelé technických služeb. Analýza biologických služeb byla provedena v rozhodujících VHJ služeb pro rostlinnou výrobu (Oseva, Slovosivo) a VHJ služeb pro živočišnou výrobu (Státní plemenářské podniky v ČSR a SSR). O tom, že se jednalo o podchycení rozhodujících organizací technických a biologických služeb, svědčí i podíly jejich hospodářských výsledků na celkových výsledcích těchto skupin organizací v ČSSR (tab. I a II).

Analýzy provedené v první fázi řešení výzkumného úkolu zabývajících se problematikou ekonomického mechanismu organizací služeb pro zemědělství prokázaly, že ne vždy bylo k vytváření ekonomického klimatu pro specializované organizace služeb přistupováno z hlediska celospolečenských koncepcí záměrů, což se projevilo jak v nežádoucích změnách struktury činností těchto organizací, tak v nedodržení principů ekonomické výhodnosti činností služeb pro zemědělskou prvovýrobu. Zároveň bylo potvrzeno, že forma organizačního uspořádání je jedním z limitujících faktorů pro vymezení ekonomických a zejména finančních vztahů mezi centrem a nižším článkem řízení i těsnosti vzájemných vazeb mezi organizací služeb a podniky zemědělské prvovýroby. Řešení ekonomiky jednotlivých činností služeb izolovaně, bez respektování podstatných vztahů a vazeb k systému vyššího řádu (tj. k celé výrobní hospodářské jednotce, centru) může naopak ve svých důsledcích vést k nežádoucímu chování organizace služeb jako celku.

Například snížení ceny a tím i rentability určité služby, které je z hlediska

zemědělské prvovýroby jednoznačně pozitivním opatřením, může při neřešení dopadu tohoto opatření v celém ekonomickém systému organizace služeb vést k postupnému omezování této činnosti a k orientaci na činnost ekonomicky výhodnější.

Dalším problémem, který podstatně komplikoval posouzení celého systému ekonomických nástrojů a vazeb, je rozsáhlý a různorodý předmět činností.

Například v organizacích biologických služeb pro rostlinnou výrobu (Oseva, Slovosivo) jsou provozovány jak činnosti typicky výrobní (zemědělská výroba), tak produktivní činnosti služeb (oblast šlechtění a semennárství, v níž je výroba osiv nižších stupňů množení zajišťována v rámci rostlinné výroby). V důsledku organizačního začlenění specializovaných výzkumných ústavů do této VHJ je další rozhodující činností oblast výzkumu, která podléhá v podstatě odlišným ekonomickým pravidlům, především v oblasti financování. Přitom vzájemné přímé i zpětné vazby (hmotného i finančního charakteru) mezi jednotlivými činnostmi jsou velmi složité a v některých případech je nelze zcela oddělit.

Analýza organizací biologických služeb pro živočišnou výrobu (Státní plemenářské podniky) ukazuje, že ve výrobní hospodářské jednotce jsou zahrnuty čtyři typy základních jednotek.

Nebudeme-li brát v úvahu výzkumné ústavy a Státní závodiště, které mají v rámci VHJ zvláštní úlohu, podílejí se na výsledku hospodaření oboru dvě hospodářské jednotky — Krajské plemenářské podniky a Plemenářské podniky.

Náplní Krajských plemenářských podniků je zajišťování úkolů státního plánu v plemenářské oblasti. Střediska KPP zajišťují komplexní služby pro jednotlivé zemědělské podniky, spočívající v inseminaci jednotlivých druhů hospodářských zvířat, v kontrole užítkovosti a v ostatní plemenářské práci. Plemenářské podniky zajišťují odchov a testaci jednotlivých hospodářských zvířat a v rámci těchto podniků je provozována i zemědělská výroba.

Z rozdílné náplně těchto dvou základních typů vyplývá nejen rozdílný podíl na ekonomice VHJ jako celku, ale i nutnost zohlednění specifik v soustavě ekonomických nástrojů a jejich sladění tak, aby působily ve svém celku jako systém v souladu se schválenými koncepcemi záměry rozvoje.

Obdobná specifika byla zjištěna i v obou typech organizací technických služeb, které sice neprovozují zemědělskou výrobu, ale struktura činností zahrnuje jak činnosti charakteru služeb, tak činnost obchodní a výrobní.

Různorodá struktura činností formovala i ekonomický mechanismus, ve kterém došlo k uplatnění prvků několika různorodých ekonomických soustav, které byly aplikovány postupně v průběhu rozvoje jednotlivých oborů činnosti a jejich organizačního uspořádání. Tento proces probíhal v některých případech poněkud živelně a k řešení ekonomických problémů se přistupovalo až následně, někdy bez dostatečného respektování zvláštností, které jsou s činnostmi charakteru služby spojeny.

V průběhu řešení byl celkový vývoj organizací služeb samozřejmě ovlivněn zavedením Souboru opatření ke zdokonalení soustavy plánovitého řízení v zemědělství, neboť úpravy nákupních cen, doplňkových cenových nástrojů i změna podmínek v mimocenových nástrojích zemědělství byly provedeny se stejnou platností i v zemědělské výrobě v rámci VHJ biologických služeb. Určité úpravy doznala i oblast financování. Do celé činnosti se pak promítla od roku 1982 úprava cen vstupů, především palivoenergetických zdrojů, která byla v části účelových činností služeb utlumována, což se promítlo ve vývoji

ekonomických výsledků a ovlivnilo i formulaci návrhů na úpravu soustavy ekonomických nástrojů v organizacích služeb pro zemědělství ve výzkumné variantě návrhu soustavy plánovitého řízení ZPoK pro 8. pětiletku především z pohledu praktické realizace koncepčního řešení postavení a vazeb organizací služeb k podnikům zemědělské prvovýroby při posílení principů chozrasčotu v zajištění vlastního reprodukčního procesu těchto organizací.

PŮSOBNÍ SOUSTAVY EKONOMICKÝCH NÁSTROJŮ V OBLASTI SLUŽEB PRO ZEMĚDĚLSTVÍ

Přesto, že ve všech organizacích služeb došlo v posledních letech k určitému pokroku v plnění věcných úkolů pro zemědělskou praxi, některé tendence v jejich vývoji plně neodpovídají celospolečenským záměrům (náplň činnosti a jejich struktura, princip ekonomické výhodnosti pro zemědělské podniky, zainteresovanost na kvalitě a účinnosti výkonů apod.).

Důsledné plnění účelového poslání organizací služeb naráží ve stále větší míře mimo jiné právě na ekonomické klima vytvořené plánem, soustavou ekonomických nástrojů a systémem hmotné zainteresovanosti. Konstrukce ekonomického mechanismu, který ve svém celku nerespektuje ekonomickou podstatu služeb jako organické součásti reprodukčního procesu zemědělství, jejíž relativní samostatnost je dána specifiky společenské dělby práce uvnitř tohoto odvětví při zachování vazby na dosažení efektivnosti ve výrobě finální zemědělské produkce, vedla k prohlubování rozporu mezi zájmy těchto organizací a podniků prvovýroby. Jednostranné hodnocení organizací služeb jako izolované složky ZPoK se všemi zásadami platnými pro podniky s typicky finální výrobou (maximalizace zisku, tempo růstu finančních ukazatelů plánu, zásady hmotné stimulace, tvorba cen, odvodový systém apod.) vedlo ve svých důsledcích k nedostatečnému plnění základního poslání těchto organizací.

Tato situace se nejprůkazněji projevuje ve VHJ STS a OZS, kde tempo růstu finančních ukazatelů plánu negativně ovlivňovalo další žádoucí rozvoj méně rentabilních služeb i možné snížení cen oprav.

Soustavu ekonomických nástrojů v oblasti služeb lze charakterizovat jako kombinaci prvků několika ekonomických soustav, které byly aplikovány postupně v průběhu vyčleňování účelových činností z podniků zemědělské prvovýroby a jejich organizačního uspořádání, v mnoha případech bez respektování zvláštností služeb s těmito závěry:

V biologických službách je základem soustava ekonomických nástrojů zemědělství, jejíž působení je provázáno obdobnými problémy jako v prvovýrobě, v některých případech ještě zesílenými (např. v řešení důsledků diferenciální renty). Rozhodující z hlediska plnění základního poslání jsou ceny a doplňkové cenové nástroje v oblasti účelových činností. V oblasti cen biologického materiálu by měla být jedním z rozhodujících kritérií kvalita vyjádřená užitnou hodnotou a produkční účinností, v oblasti cen výkonů by se měly promítnout výhody specializace a koncentrace těchto činností v nižší spotřebě živé a minulé práce na jednotku výkonu v porovnání se zajišťováním obdobné činnosti v prvovýrobě. Analýzy prokázaly, že diferenciace podle ověřené kvality biologického materiálu je uplatňována v cenách služeb pro živočišnou výrobu (technická inseminace), které obsahují i určité prvky garance za kvalitu provedeného výkonu. V cenách osiv a sadby došlo ke změně cenového systému s přihlédnutím ke kvalitě v předstupních množení od roku 1982 a 1984.

Výkony, které mají charakter tzv. čistých služeb, zajišťují kromě biologických služeb v převážné většině organizace služeb technických. Z analýzy vývoje nákladovosti zemědělské výroby vyplývá, že právě v této oblasti dochází k vysokému růstu nákladů, které jsou zdůvodňovány mimo jiné i rostoucími cenami služeb, které neodpovídají požadované kvalitě. Na této situaci se podílí i ekonomický režim, který zakládá rozpor mezi zájmy zemědělského podniku a organizacemi služeb (především technických). Odlišný systém tvorby cen těchto výkonů, založený na výrobním typu ceny, daňový a odvodový systém konstruovaný především s ohledem na rozvoj výrobní činnosti, při současném vysokém tempu růstu základních finančních ukazatelů silně zkresluje srovnatelnost cen služeb s nákladem na obdobnou činnost provedenou v zemědělském podniku ve vlastní režii. Ve svém dopadu tento mechanismus omezuje prostor pro využití výhod koncentrace a specializace těchto činností zvýhodněním služeb zemědělským podnikům ať již snížením jejich ceny, nebo rozšířením servisu, garance, preventivních zásahů apod. Přitom např. z celkového objemu vytvořených finančních zdrojů v roce 1981 bylo ve VHJ STS a OZS ČSR využíváno pro dotaci fondům uvnitř VHJ pouze 41,7 %, v SSR dokonce jen 17,3 %, ostatní prostředky byly odčerpávány do státního rozpočtu a částečně centralizovány na úrovni resortu za účelem přerozdělení.

Úloha mimocenových nástrojů úhradového charakteru se promítá především ve skupině biologických služeb, kde část nákladů úzce specializovaných činností spojených s rozvojem šlechtění nových odrůd plodin a plemenářské práce je hrazena účelovými subvencemi do provozu. Určité problémy vyplývají z možnosti jejich plného využití, neboť jsou zahrnovány mezi připočítatelné položky pro výpočet základu pro odvod zemědělské daně ze zisku a tím částečně odváděny zpět do státního rozpočtu.

S převedením specializovaných výzkumných ústavů do VHJ služeb se v ekonomickém mechanismu uplatnily i prvky systému rozpočtových organizací především při plánování a financování výzkumných úkolů, které dosud nejsou sladěny s principy chozrasčotu v hospodářských organizacích.

Tento stručný přehled základních problémů v působení soustavy ekonomických nástrojů ukazuje, že v zájmu stimulace rozvoje činností služeb je nezbytné provést úpravy současného ekonomického mechanismu v této oblasti.

Analytické práce vyústily v řadu návrhů na opatření v těch prvcích soustavy, které nejsou plně v souladu s věcnými záměry rozvoje na daném úseku nebo se specifiky jednotlivých činností.

CHARAKTERISTIKA NÁVRHU ÚPRAV V SOUSTAVĚ EKONOMICKÝCH NÁSTROJŮ ORGANIZACÍ BIOLOGICKÝCH A TECHNICKÝCH SLUŽEB

Komplex návrhů úprav v řadě prvků soustavy ekonomických nástrojů organizací služeb vychází ve svých specifických řešeních pro jednotlivé druhy služeb ze systémového pojetí, jehož cílem je vytvořit podmínky pro důsledné naplňování záměrů a cílů hospodářské politiky v této oblasti, tj. především v materializaci vědeckotechnických poznatků na daném úseku výroby případně činnosti a jejich účinném transferu do podniků zemědělské prvovýroby.

Zároveň je nutno vytvořit klima pro prohloubení chozrasčotního hospodaření v organizacích služeb, spojené se zvýšením pravomoci a od-

povědnosti za hospodaření s vytvořenými zdroji při omezení protisměrných toků finančních prostředků mimo VHJ, a to při postupném naplnění požadavku minimalizace ziskové složky ceny služeb, vyplývající rámcově z potřeby tvorby zdrojů plánované reprodukce příslušné organizace služeb s cílem uměle nezvyšovat náklady podniků zemědělské prvovýroby při využívání služeb a tím podstatně omezit tlak na další růst nákupních cen zemědělských výrobků již z titulu ekonomických zásahů v rámci ZPoK jako celku. Konkrétní návrhy, jež vyplynuly z řešení daného výzkumného úkolu, jsou v souladu se záměry vývoje soustavy plánovitého řízení zemědělství diferencovány podle předmětu činnosti jednotlivých organizací a vycházejí z odlišností modelu biologických a technických služeb pro zemědělství.

V návrzích na úpravu ekonomických nástrojů biologických služeb je respektována skutečnost, že tyto organizace hospodáří na půdě, neboť plnění účelového poslání těchto organizací vyžaduje využívání části zemědělské výroby pro kvalitní zajištění jejich činnosti (šlechtění osiv a sadby, množení biologického materiálu, účelová plemenářská hospodářství apod.).

Z tohoto důvodu se počítá s využitím a modifikací soustavy ekonomických nástrojů zemědělství, kde jsou respektovány zvláštnosti reprodukčního procesu tohoto národohospodářského odvětví, vyplývající především z biologického charakteru výroby. Specifické ekonomické nástroje pak sledují záměr podpořit rozvoj kvalitní účelové činnosti v organizacích biologických služeb a jejich hlubší propojení s podniky zemědělské prvovýroby. Jedná se především o vyšší diferenciaci v cenách biologického materiálu ve vazbě na dosaženou kvalitu, posílení účinnosti v oblasti účelových subvencí na novošlechtění a plemenářskou práci, úpravy ve financování výzkumu v rámci VHJ a tvorbu finančních zdrojů pro integrační vazby se zemědělskou prvovýrobou.

V organizacích technických služeb, v jejichž vývoji i ekonomickém mechanismu byl zaznamenán podstatnější odklon od soustavy ekonomických nástrojů při nerespektování jednoty zájmů těchto služeb a zemědělské prvovýroby, je záměrem úprav vytvoření podmínek pro důslednou orientaci těchto organizací na plnění jejich účelového poslání. Jsou předloženy návrhy na úpravu cen služeb s minimalizací ziskové složky ceny ve vazbě na úpravu odvodového systému v těchto organizacích a na řešení integračních a dodavatelsko-odběratelských vztahů s podniky zemědělské prvovýroby.

ZÁVĚR

V příspěvku, který stručně analyzuje složitost problematiky působení soustavy ekonomických nástrojů v tak různorodém komplexu činností, jaký organizace služeb pro zemědělství bezesporu zahrnují, jsou na základě provedeného výzkumu naznačena základní východiska řešení a rámcové záměry pro možné úpravy ekonomického mechanismu v oblasti služeb pro zemědělství.

Došlo dne 13. 9. 1984

BEČVÁŘOVÁ V., Výzkumný ústav ekonomiky zemědělství a výživy, Mánesova 75, 120 58 Praha 2

Účinnost soustavy ekonomických nástrojů v organizacích biologických a technických služeb Zeměd. Ekon., 31, 1985, č. 6, s. 473–482. — 2 tab., res. čes., rus., angl., něm.

služby, služby biologické, služby technické, dělba práce, nástroje ekonomické, výsledky výzkumu Práce hodnotí účinnost soustavy ekonomických nástrojů v organizacích biologických a technických služeb pro zemědělství. Na základě závěrů výzkumu upozorňuje na problémy spojené s vytvářením ekonomických podmínek pro rozvoj a poskytování služeb zemědělským podnikům. V závěru jsou formulovány základní směry úprav soustavy ekonomických nástrojů služeb pro 8. pětiletku.

БЕЧВАРЖОВА В., Научно-исследовательский институт экономики сельского хозяйства и продовольствия, ул. Манесова 75, 120 58 Прага 2

Действенность системы экономических рычагов в организациях биологических и технических услуг

Zeměd. Ekon., 31, 1985, № 6, с. 473–482. — 2 табл., рез. чешск., русск., англ., нем. услуги, биологические, технические услуги, разделение труда, экономические рычаги, достижения научных разработок

Работа подытоживает действенность системы экономических рычагов в организациях био-технических услуг для сельского хозяйства. На основе выводов разработок обращается внимание на проблемы, связанные с созданием экономических условий для развития и предоставления услуг с/х предприятиям. В заключение сформулированы основные направления в области упорядочения систем экономических рычагов в обслуживании в 8-й пятилетке.

BEČVÁŘOVÁ V., Economic Research Institute for Agriculture and Food, Mánesova 75, 120 58 Praha 2

Effectiveness of the System of Economic Tools in the Organizations of Biological and Technical Services

Zeměd. Ekon., 31, 1985, No. 6, pp. 473–482. — 2 tabs, summaries in cs, ru, en, de services, biological services, technical services, division of labour, economic tools, results of research

Effectiveness of the system of economic tools in the organizations of biological and technical services for agriculture is evaluated. On the basis of the conclusions of research the problems connected with the formation of economic conditions for the development and rendering of services to agricultural farms are pointed at. In conclusion the basic trends of alterations in the system of economic tools for services for the 8th five-year plan period are formulated.

BEČVÁŘOVÁ V., Forschungsinstitut für die Ökonomik der Landwirtschaft und Ernährung, Manesova 75 120 58 Praha 2

Die Wirksamkeit des Systems von ökonomischen Instrumenten in den Organisationen der biologischen und technischen Dienstleistungen

Zeměd. Ekon., 31, 1985, Nr. 6, s. 473–482. — 2 Tab., Zus. in Tschech., Russ., Engl., Dtech. Dienstleistungen, biolog. und technische, Arbeitsteilung, ökon. Instrumente, Forschungsergebnisse,

Die Arbeit bewertet die Wirksamkeit des Systems von ökonomischen Instrumenten in den Organisationen der biologischen und technischen Dienstleistungen für die Landwirtschaft. Anhand der Schlußfolgerungen aus den Forschungsergebnissen wird auf die Probleme hingewiesen, die sich aus der Schaffung von ökonomischen Bedingungen für die Entwicklung und Gewährung von Dienstleistungen für die Landwirtschaftsbetriebe ergeben. Abschließend werden die Hauptrichtungen für die Vervollkommenung des Systems der ökonomischen Instrumente der Dienstleistungen für den 8. Fünfjahrplan formuliert.

Adresa autorky:

Ing. Věra Bečvářová, CSc., Výzkumný ústav ekonomiky zemědělství a výživy, Mánesova 75 120 58 Praha 2

Bečvářová V.: Účinnost soustavy ekonomických nástrojů v organizacích biologických a technických služeb	473
Kučera B.: Služby VHJ Strojní a traktorové stanice a opravny zemědělských strojů	483
Řehák J.: K hodnocení účinnosti opravárenských služeb VHJ STS a OZS	493
Klíma J.: Služby a ekonomika v opravárenství JZD	509
Zoborský I.: Rozvoj služieb poľnohospodárskeho zásobovania a nákupu v SSR	515
Řehák J.: K hodnocení činnosti agrochemických podniků	527
Zoborský I.: Vývoj služieb agrochemických podnikov vo Východoslovenskom kraji	539

Příloha

Statistické přehledy o čs. a zahraničním zemědělství
(Tendence ve výrobě zeleniny a ovoce)

СОДЕРЖАНИЕ

Бечваржова В.: Действенность системы экономических рычагов в организациях биологических и технических услуг	473
Кучера Б.: Услуги ПХЕ МТС и ремонтные мастерские с/х машин	483
Ржегак Й.: Об оценке эффективности ремонтных услуг ПХЕ Машино-тракторные станции и ремонтные мастерские для сельхозмашин	493
Кlíma J.: Обслуживание и экономика в ремонтном деле ЕСХК	509
Зоборски И.: Развитие услуг в области сельскохозяйственных заготовок и закупок в ССР	515
Ржегак Й.: Об оценке деятельности агрохимических предприятий	527
Зоборски И.: Развитие обслуживания в агрохимических предприятиях в Восточнословацком крае	539

Приложение

Статистические обзоры о чехословацком и зарубежном сельском хозяйстве
(Тенденция в производстве овощей и фруктов)

CONTENTS

Bečvářová V.: Effectiveness of the System of Economic Tools in the Organizations of Biological and Technical Services	473
Kučera B.: Services of the Production and Management Establishment Machine and Tractor Stations and Repair Shops of Agricultural Machines	483
Řehák J.: Evaluation of the Effectiveness of Repair Services of the Production and Management Establishment Machine and Tractor Stations and Repair Shops of Agricultural Machines	493
Klíma J.: Services and Economics of Repair Services on Co-operative Farms	509
Zoborský I.: Development of Services in the Field of Agricultural Supplies and Purchase in the SSR	515
Řehák J.: Evaluation of the Activity of Agro-chemical Enterprises	527
Zoborský I.: Development of Services of Agro-chemical Enterprises in the East Slovakian Region	539

Supplement

Statistical Surveys of the Agriculture in Czechoslovakia and Abroad
(Trends of the Production of Vegetables and Fruits)

INHALT

Bečvářová V.: Die Wirksamkeit des Systems von ökonomischen Instrumenten in den Organisationen der biologischen und technischen Dienstleistungen.	473
Kučera B.: Dienstleistungen der VWE MTS und Werkstätten zur Reparatur von Landmaschinen.	483
Řehák J.: Zur Bewertung der Wirksamkeit der Reparaturleistungen der VWE MTS und Werkstätten zur Reparatur von Landmaschinen	493
Klíma J.: Leistungen und Ökonomie im Reparaturwesen der LPG.	509
Zoborský I., Zoborská A.: Die Entwicklung der Leistungen der landwirtschaftlichen Versorgung und des Aufkaufs in der SSR.	515
Řehák J.: Bewertung der Tätigkeit der agrochemischen Betriebe.	527
Zoborský I.: Die Entwicklung der Dienstleistungen der agrochemischen Betriebe im Ostslowakischen Bezirk	539

Beilage

Statistische Übersichten über die Landwirtschaft der ČSSR und im Ausland
(Tendenzen in der Produktion von Obst und Gemüse)

Rozšiřuje PNS. Informace o předplatném podá a objednávky přijímá každá administrace PNS, pošta, doručovatel a PNS-ÚED Praha, závod 01 — AOT, Kafkova 19, 160 00 Praha 6, PNS-ÚED Praha, závod 02, Obránců míru 2, 656 07 Brno, PNS-ÚED Praha, závod 03, Kubánská 1539, 708 72 Ostrava-Poruba. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS-ústřední expedice a dovoz tisku Praha, závod 01, administrace vývozu tisku, Kafkova 19, 160 00 Praha 6. Vytiskl Tisk, knižní výroba, n. p., Brno, závod 3, 737 36 Český Těšín.

STATISTICKÉ PŘEHLEDY

ČÍSLO

6

o československém a zahraničním zemědělství
PŘÍLOHA ČÍSLA 6 ČASOPISU ZEMĚDĚLSKÁ EKONOMIKA

1985

TENDENCE VE VÝROBĚ ZELENINY A OVOCE

Produkce zeleniny v tis. Kčs (stálých cen roku 1980)

	1965	1970	1975	1980	1981	1982	1983
ČSSR							
Produkce zeleniny celkem	2 538 866	2 852 887	2 781 332	2 434 446	2 568 088	2 966 163	2 631 796
Z toho: JZD	1 052 799	1 334 747	1 308 561	1 211 645	1 255 531	1 422 457	1 215 637
státní statky	174 739	128 442	115 136	99 870	129 680	125 822	123 883
Podíl na HZP	3,7	3,4	2,9	2,3	2,5	2,8	2,4
Z toho: JZD	1,5	1,6	1,4	1,2	1,2	1,3	1,1
státní statky	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Podíl na rostlinné produkci	8,7	7,6	6,9	5,6	6,2	6,3	5,5
Z toho: JZD	3,6	3,6	3,2	2,8	3,0	3,0	2,5
státní statky	0,6	0,3	0,3	0,2	0,3	0,2	0,3
ČSR							
Produkce zeleniny celkem	1 672 788	1 639 993	1 553 198	1 414 217	1 485 031	1 747 246	1 460 900
Z toho: JZD	720 550	878 223	845 492	785 864	811 092	908 228	740 364
státní statky	122 385	88 013	82 246	69 265	84 004	76 289	75 935
Podíl na HZP	3,5	2,8	2,4	2,0	2,2	2,4	2,0
Z toho: JZD	1,5	1,5	1,3	1,1	1,2	1,3	1,0
státní statky	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Podíl na rostlinné produkci	8,2	6,5	5,9	5,0	5,4	5,6	4,6
Z toho: JZD	3,5	3,5	3,2	2,8	3,0	2,9	2,3
státní statky	0,6	0,3	0,3	0,2	0,3	0,2	0,2
SSR							
Produkce zeleniny celkem	866 078	1 212 894	1 228 134	1 020 229	1 083 057	1 218 917	1 170 896
Z toho: JZD	332 249	456 524	463 069	425 781	444 439	514 229	475 273
státní statky	52 354	40 429	32 890	30 605	45 676	49 533	47 948
Podíl na HZP	4,3	4,5	4,0	3,0	3,3	3,6	3,3
Z toho: JZD	1,6	1,7	1,5	1,3	1,4	1,5	1,3
státní statky	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Podíl na rostlinné produkci	9,7	9,9	8,8	6,8	7,9	7,7	7,2
Z toho: JZD	3,7	3,7	3,3	2,9	3,2	3,2	2,9
státní statky	0,6	0,3	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3

Sklizeň zeleniny v tunách

Plodina	1965	1970	1975
ČSSR			
Zelenina konzumní celkem	568 842	754 190	1 009 178
Z toho: zeli	180 696	228 740	226 981
květák	55 204	43 284	67 035
kedlubny	13 781	15 397	40 320
mrkev a karotka	69 478	73 672	123 777
okurky nakládačky	31 710	53 949	74 329
okurky salátové	25 433	35 855	57 121
paprika zeleninová	13 347	29 100	48 212
rajčata	40 163	71 125	85 263
cibule	58 623	104 551	124 222
česnek	4 107	5 070	7 654
ČSR			
Zelenina konzumní celkem	351 141	437 449	588 925
Z toho: zeli	104 328	135 192	135 847
květák	47 570	35 877	53 132
kedlubny	7 430	7 407	20 337
mrkev a karotka	47 684	46 122	81 732
okurky nakládačky	24 006	40 083	51 594
okurky salátové	13 414	21 750	31 674
paprika zeleninová	210	758	2 101
rajčata	8 852	16 415	26 509
cibule	43 598	70 646	84 954
česnek	1 706	1 737	3 818
SSR			
Zelenina konzumní celkem	217 701	316 741	420 253
Z toho: zeli	76 368	93 548	91 134
květák	7 634	7 407	13 903
kedlubny	6 351	7 990	19 983
mrkev a karotka	21 794	27 550	42 045
okurky nakládačky	7 704	13 866	22 735
okurky salátové	12 019	14 105	25 447
paprika zeleninová	13 137	28 342	46 111
rajčata	31 311	54 710	58 754
cibule	15 025	33 905	39 268
česnek	2 401	3 333	3 836

1980	1981	1982	1983	1984
ČSSR				
973 778	1 027 231	1 186 462	1 052 714	1 225 306
217 346	235 395	254 825	216 483	336 707
66 086	66 253	77 340	74 457	85 961
37 483	37 597	42 636	38 094	42 199
127 578	117 185	137 948	124 936	180 355
46 363	68 782	89 758	55 394	35 222
52 609	54 630	68 796	58 666	42 336
31 999	44 997	48 681	48 266	35 618
81 686	103 267	122 348	111 780	79 220
135 826	119 680	138 622	131 172	167 814
7 170	7 538	9 203	11 863	12 293
ČSR				
565 687	594 010	698 896	584 356	694 591
123 231	146 296	151 064	122 515	192 212
52 050	53 020	63 544	53 175	63 458
20 332	20 333	24 048	19 056	20 355
77 322	74 463	83 620	75 835	111 579
30 735	47 145	65 277	39 548	22 209
28 190	28 974	40 573	33 714	22 557
1 684	1 877	4 497	4 246	2 103
26 748	34 793	45 957	43 071	24 038
96 802	80 432	96 513	80 847	107 585
4 148	4 235	5 827	7 791	6 468
SSR				
408 091	433 221	487 566	468 358	530 715
94 115	89 099	103 761	93 968	144 495
14 036	13 233	13 796	21 282	22 503
17 151	17 264	18 588	19 038	21 844
50 256	42 722	54 328	49 101	68 776
15 628	21 637	24 481	15 846	13 013
24 419	25 656	28 223	24 952	19 779
30 315	43 120	44 184	44 020	33 515
54 938	68 474	76 391	68 709	55 182
39 024	39 248	42 109	50 325	60 229
3 022	3 303	3 376	4 072	5 825

Vývoj ve sklizni zeleniny (rok 1965 = 100 %)

	1970	1975	1980	1981	1982	1983	1984
ČSSR							
Zelenina konzumní celkem	132,6	177,4	171,2	180,6	208,6	185,1	215,4
Z toho: zelí	126,6	125,6	120,3	130,3	141,0	119,8	186,3
květák	78,4	121,4	119,7	120,0	140,1	134,9	155,7
kedlubny	111,7	292,6	272,0	272,8	309,4	276,4	306,2
mrkev a karotka	106,0	178,2	183,6	168,7	198,5	179,8	259,6
okurky							
nakládačky	170,1	234,4	146,2	216,9	283,1	174,7	111,1
okurky salátové	141,0	224,6	206,9	214,8	270,5	230,7	166,5
paprika							
zeleninová	218,0	361,2	239,7	337,1	364,7	361,6	266,9
rajčata	177,1	212,3	203,4	257,1	304,6	278,3	197,2
cibule	178,3	211,9	231,7	204,2	236,5	223,8	286,3
česnek	123,4	186,4	174,6	183,5	224,1	288,8	299,3
ČSR							
Zelenina konzumní celkem	124,6	167,7	161,1	169,2	199,0	166,4	197,8
Z toho: zelí	129,6	130,2	118,1	140,2	144,8	117,4	184,2
květák	75,4	111,7	109,4	111,5	133,6	111,8	133,4
kedlubny	99,7	273,7	273,6	273,7	323,7	256,5	274,0
mrkev a karotka	96,7	171,4	162,2	156,2	175,4	159,0	234,0
okurky							
nakládačky	167,0	214,9	128,0	196,4	271,9	164,7	92,5
okurky salátové	162,1	236,1	210,2	216,0	320,5	251,3	168,2
paprika							
zeleninová	361,0	1000,5	801,9	893,8	2141,4	2021,9	1001,4
rajčata	185,4	299,5	302,2	393,0	519,2	486,6	271,6
cibule	162,0	194,9	222,0	184,5	221,4	185,4	246,8
česnek	101,8	223,8	243,1	248,2	341,6	456,7	379,1
SSR							
Zelenina konzumní celkem	145,5	193,0	187,5	199,0	224,0	215,1	243,8
Z toho: zelí	122,5	119,3	123,2	116,7	135,9	123,0	189,2
květák	97,0	182,1	183,9	173,3	180,7	278,8	294,8
kedlubny	125,8	314,6	270,1	271,8	292,7	299,8	343,9
mrkev a karotka	126,4	192,9	230,6	196,0	249,3	225,3	315,6
okurky							
nakládačky	180,0	295,1	202,9	280,9	317,8	205,7	168,9
okurky salátové	117,4	211,7	203,2	213,5	234,8	207,6	164,6
paprika							
zeleninová	215,7	351,0	230,8	328,2	336,3	335,1	255,1
rajčata	174,7	187,6	175,5	218,7	244,0	219,7	176,2
cibule	225,7	261,4	259,7	261,2	280,3	334,9	400,9
česnek	138,8	159,8	125,9	137,6	140,6	169,6	242,6

Sklizeň zeleniny v tunách podle krajů

Území, kraj	1965	1970	1975	1980	1981	1982	1983	1984
ČSSR	568 842	754 190	1 009 178	973 778	1 027 231	1 186 462	1 052 714	1 225 306
ČSR	351 141	437 449	588 925	565 687	594 010	698 896	584 356	694 591
SSR	217 701	316 741	420 253	408 091	433 221	487 566	468 358	530 715
Hl. m. Praha	7 583	5 952	9 951	6 015	6 328	9 166	11 908	11 860
Středočeský	87 866	109 083	118 460	116 349	109 900	143 420	124 342	155 541
Jihočeský	7 693	13 201	15 970	16 004	22 377	23 530	19 947	29 342
Západočeský	15 206	17 629	24 307	18 580	19 838	23 021	24 672	32 448
Severočeský	38 155	46 030	55 987	63 963	63 962	77 822	63 208	72 970
Východočeský	53 380	68 719	81 097	71 205	81 170	103 614	81 144	103 952
Jihomoravský	102 621	132 617	188 179	191 128	191 456	222 228	178 123	188 604
Severomoravský	38 637	44 218	94 974	82 443	98 979	96 095	81 012	99 874
Západoslovenský	140 778	233 296	302 646	299 892	310 291	343 524	315 763	343 052
Středoslovenský	30 347	41 182	61 454	59 189	62 885	73 614	72 933	93 841
Východoslovenský	46 576	42 263	56 153	49 010	60 045	70 428	79 662	93 822

Produkce ovoce v tis. Kčs (stálých cen roku 1980)

	1965	1970	1975	1980	1981	1982	1983
ČSSR							
Produkce ovoce celkem	776 013	1 766 268	1 221 732	1 652 103	880 995	2 298 330	2 110 548
Z toho: JZD	136 056	238 317	203 898	310 299	208 092	415 785	427 476
státní statky	47 796	92 406	72 396	86 421	69 588	123 246	122 430
Podíl na HZP	1,1	2,1	1,3	1,6	0,9	2,2	1,9
Z toho: JZD	0,2	0,3	0,2	0,3	0,2	0,4	0,4
státní statky	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Podíl na rostlinné produkci	2,6	4,7	3,0	3,8	2,1	4,9	4,4
Z toho: JZD	0,5	0,6	0,5	0,7	0,5	0,9	0,9
státní statky	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2
ČSR							
Produkce ovoce celkem	494 208	1 242 093	877 071	1 162 122	518 325	1 764 828	1 608 402
Z toho: JZD	71 658	177 063	125 445	209 295	102 945	302 598	289 218
státní statky	43 011	68 328	57 570	62 766	49 458	92 466	94 968
Podíl na HZP	1,0	2,2	1,4	1,7	0,8	2,5	2,2
Z toho: JZD	0,2	0,3	0,2	0,3	0,2	0,4	0,4
státní statky	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Podíl na rostlinné produkci	2,4	4,9	3,3	4,1	1,9	5,7	5,0
Z toho: JZD	0,4	0,7	0,5	0,7	0,4	1,0	0,9
státní statky	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3
SSR							
Produkce ovoce celkem	281 805	524 175	344 661	489 981	362 670	533 502	502 146
Z toho: JZD	64 398	61 254	78 453	101 004	105 147	113 187	138 258
státní statky	4 785	24 078	14 826	23 655	20 130	30 780	27 462
Podíl na HZP	1,4	1,9	1,1	1,5	1,1	1,6	1,4
Z toho: JZD	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4
státní statky	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Podíl na rostlinné produkci	3,2	4,3	2,5	3,3	2,6	3,4	3,1
Z toho: JZD	0,7	0,5	0,6	0,7	0,8	0,7	0,8
státní statky	0,1	0,2	0,1	0,2	0,1	0,2	0,2

Vývoj ve sklizni ovoce (rok 1965 = 100 %)

	1970	1975	1980	1981	1982	1983	1984
ČSSR							
Ovoce celkem (bez jahod)	219,2	143,4	191,9	108,9	294,4	268,5	241,2
Z toho: jablka	252,8	199,0	303,6	182,7	549,7	465,7	412,8
hrušky	196,8	124,9	87,8	85,5	136,8	172,8	148,9
broskve	412,8	266,4	603,8	187,8	614,1	616,3	534,9
meruňky	300,3	51,7	222,4	81,6	163,8	193,4	208,0
švestky pravé	200,9	81,0	132,7	37,0	118,1	86,6	90,1
třešně	208,7	125,0	62,3	32,8	144,8	143,4	98,4
višně	238,6	166,6	123,6	93,4	218,2	242,0	243,2
ost. švestky, slí- vy, renkl.							
a mirabelky	159,2	77,4	96,1	39,4	96,4	77,6	71,2
angrešt	159,8	160,7	198,4	176,7	238,1	281,6	256,8
rybíz	139,5	137,7	146,2	134,1	180,8	209,7	244,2
ČSR							
Ovoce celkem (bez jahod)	242,4	160,0	208,5	100,1	360,5	326,6	294,3
Z toho: jablka	296,9	235,1	352,2	177,5	709,3	585,8	526,4
hrušky	212,1	131,9	63,6	68,8	120,7	173,4	141,5
broskve	353,0	158,8	804,2	111,7	787,9	809,3	707,2
meruňky	276,6	35,7	269,8	44,8	168,1	229,3	262,8
švestky pravé	223,6	74,1	146,7	28,6	130,7	102,2	97,0
třešně	232,4	145,7	55,9	18,4	187,2	175,9	116,2
višně	260,8	191,1	117,1	71,7	246,2	265,2	281,2
ost. švestky slívy, renkl.							
a mirabelky	193,9	75,7	79,6	22,1	92,9	86,1	64,8
angrešt	157,7	160,1	192,1	169,0	231,7	280,5	257,2
rybíz	133,9	133,8	138,8	120,3	174,1	204,7	246,9
SSR							
Ovoce celkem (bez jahod)	180,2	115,4	164,0	123,7	183,1	170,6	151,6
Z toho: jablka	178,2	138,0	221,4	191,5	279,6	262,2	220,4
hrušky	156,2	106,4	152,1	129,8	179,4	171,2	168,5
broskve	456,3	344,7	457,9	243,2	487,5	475,7	409,5
meruňky	329,8	66,3	163,4	127,4	158,5	148,7	139,8
švestky pravé	167,9	91,0	112,4	49,3	99,7	63,8	80,1
třešně	166,7	88,5	73,5	58,2	68,5	85,9	66,9
višně	187,2	110,1	138,7	143,5	153,8	188,3	155,3
ost. švestky, slívy, renkl.							
a mirabelky	128,0	79,0	111,1	55,0	99,5	69,8	76,9
angrešt	177,4	165,6	252,3	241,8	292,3	290,6	253,4
rybíz	171,9	160,7	189,9	214,8	219,7	238,7	228,1

Sklizeň ovoce v tunách

	1965	1970	1975
ČSSR			
Ovoce celkem (bez jahod)	252 757	554 075	362 446
Z toho: jablka	91 630	231 665	182 383
hrušky	30 873	60 765	38 566
broskve	3 073	12 685	8 185
meruňky	11 397	34 228	5 894
švestky pravé	41 141	82 645	33 333
třešně	25 393	52 988	31 750
višně	4 057	9 679	6 760
ost. švestky, slívy, renkl.			
a mirabelky	14 519	23 121	11 241
angrešt	4 837	7 730	7 774
rybíz	15 025	20 953	20 696
ČSR			
Ovoce celkem (bez jahod)	158 620	384 461	253 844
Z toho: jablka	57 610	171 032	135 427
hrušky	22 413	47 548	29 562
broskve	1 295	4 572	2 056
meruňky	6 319	17 480	2 258
švestky pravé	24 362	54 474	18 063
třešně	16 222	37 704	23 632
višně	2 830	7 382	5 409
ost. švestky, slívy, renkl.			
a mirabelky	6 890	13 359	5 215
angrešt	4 328	6 827	6 931
rybíz	12 836	17 191	17 178
SSR			
Ovoce celkem (bez jahod)	94 137	169 614	108 602
Z toho: jablka	34 020	60 633	46 956
hrušky	8 460	13 217	9 004
broskve	1 778	8 113	6 129
meruňky	5 078	16 748	3 366
švestky pravé	16 779	28 171	15 270
třešně	9 171	15 284	8 118
višně	1 227	2 297	1 351
ost. švestky, slívy, renkl.			
a mirabelky	7 629	9 762	6 026
angrešt	509	903	843
rybíz	2 189	3 762	3 518

1980	1981	1982	1983	1984
ČSSR				
485 030	275 318	744 124	678 730	609 549
278 209	167 427	503 723	426 694	378 219
27 114	26 408	42 223	53 339	45 978
18 556	5 771	18 872	18 939	16 439
25 349	9 299	18 672	22 042	23 702
54 597	15 241	48 572	35 614	37 060
15 809	8 325	36 762	36 418	24 987
5 015	3 790	8 854	9 816	9 865
13 957	5 720	13 989	11 260	10 331
9 599	8 545	11 516	13 621	12 421
21 968	20 147	27 160	31 503	36 692
ČSR				
330 690	158 827	571 764	518 121	466 860
202 899	102 286	408 612	337 477	303 237
14 250	15 424	27 048	38 859	31 721
10 414	1 447	10 204	10 481	9 158
17 050	2 828	10 624	14 490	16 604
35 743	6 968	31 847	24 901	23 621
9 068	2 989	30 483	28 541	18 848
3 313	2 029	6 967	7 506	7 959
5 482	1 521	6 401	5 932	4 468
8 315	7 314	10 028	12 142	11 131
17 812	15 446	22 350	26 277	31 697
SSR				
154 340	116 491	172 360	160 609	142 689
75 310	65 141	95 111	89 217	74 982
12 864	10 984	15 175	14 480	14 257
8 142	4 324	8 668	8 458	7 281
8 299	6 471	8 048	7 552	7 098
18 854	8 273	16 725	10 713	13 439
6 741	5 336	6 279	7 877	6 139
1 702	1 761	1 887	2 310	1 906
8 475	4 199	7 588	5 328	5 863
1 284	1 231	1 488	1 479	1 290
4 156	4 701	4 810	5 226	4 994

Sklizeň ovoce (bez jahod) v tunách podle krajů

Území, kraj	1965	1970	1975	1980	1981	1982	1983	1984
ČSSR	252 757	554 075	362 446	485 030	275 318	744 124	678 730	609 549
ČSR	158 620	384 461	253 844	330 690	158 827	571 764	518 121	466 860
SSR	94 137	169 614	108 602	154 340	116 491	172 360	160 609	142 689
Hl. m. Praha	672	8 749	6 350	2 271	2 493	3 223	7 168	10 650
Středočeský	31 237	66 388	47 228	46 307	21 792	92 567	97 751	87 654
Jihočeský	3 920	16 427	16 657	27 106	5 132	62 278	31 705	42 064
Západočeský	4 175	18 896	10 644	27 784	12 721	43 220	47 523	32 440
Severočeský	23 268	41 369	29 494	33 200	30 814	56 413	62 431	48 100
Východočeský	18 580	63 825	35 252	40 681	27 885	118 108	89 153	98 745
Jihomoravský	52 035	109 577	71 552	116 580	36 483	134 222	125 459	103 637
Severomoravský	24 733	59 230	36 667	36 761	21 508	61 733	56 931	43 570
Západoslovenský	37 134	94 075	63 362	85 198	77 675	98 801	110 550	77 772
Středoslovenský	17 927	23 438	19 786	27 296	12 517	27 612	21 527	16 363
Východoslovenský	39 076	52 101	25 454	41 846	26 299	45 947	28 532	48 554